

Länsstyrelsen i Norrbotten
Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland

den 30 april 2015

Ref: Lapplands NTM-central, 2014-10-02, yttrandebegäran om förslag till översvämningssriskhanteringsplan för Torneälven, samt Länsstyrelsen i Norrbotten, 2015-03-16, 10707-2014, yttrandebegäran om förslag till översvämningssriskhanteringsplan för Haparanda

YTTRANDE OM FÖRSLAG TILL RISKHANTERINGSPLAN GÄLLANDE ÖVERSVÄMNINGSRISK I HAPARANDA KOMMUN (SVERIGE) OCH I TORNE STAD (FINLAND)

Enligt gränsälvöverenskommelsen mellan Finland och Sverige (2009/10:212) (artikel 2) är syfte med överenskommelsen samordna de program, planer och åtgärder i avrinningsdistriktet som behövs för att uppnå de mål som bestäms för vattnets kvalitet och vattnets hållbara nyttjande, med iakttagande av de internationella åtaganden och den gemenskapsrätt som parterna är bundna av. Förebyggandet av översvämningss- och miljöolyckor ingår i samma artikel. Enligt artikel 4 i överenskommelsen ska parternas myndigheter samverka sinsemellan och ha som målsättning att upprätta gemensamma program och planer för att uppfylla överenskommelsens syfte enligt artikel 2 punkt 1. Dessutom ska gränsälvskommisionen enligt artikel 10 antingen tillstyrka eller avstyra förslag till program och planer för avrinningsdistriktet.

Den ansvariga myndigheten vid översvämningssriskhanteringsplanering på finsk sida är Lapplands närings-, trafik- och miljöcentral i Rovaniemi (NTM-centralen). På svensk sida är det Myndighet för samhällsnydd och beredskap (MSB) som samarbetar med Länsstyrelsen i Norrbotten.

Både Torneå och Haparanda befinner sig i områden med betydande översvämningssrisk. Separat finsk och svensk översvämningssriskhanteringsplan har producerats för Torneå och Haparanda. Beredning och samråd av översvämningssriskplanerna har skett på olika tidsperioder som har försvårat samordning i viss mån. Effektiv gränsöverskridande samarbete har inte varit möjligt under hela beredningsperioden p.g.a. tillfällig brist på översvämningssriskhanteringsplaner på länsstyrelsen. Haparandas plan har varit tillgänglig på svenska, sammanfattning även på finska. Planen för Torneälven har varit tillgänglig på finska, sammanfattning på svenska och nordsamiska.

Lapplands NTM-central, Länsstyrelsen i Norrbotten, MSB, Lapplands räddningstjänst, Haparanda kommun, Torneå stad och finsk-svenska gränsälvskommisionen har hållit gemensamma möten för informering och samordning mellan 2013 och 2015. Informationsbyte har skett mellan handläggare i Sverige och Finland och gränsälvskommisionen vid beredning av planerna. Utformning av samarbete med finska och svenska regionala myndigheter fungerar måttligt bra. På den lokala nivån

deltagande i gränsöverskridande översvämningssriskhanteringsmöten och -samråd har tidvis varit svagare.

I planerna syns nationella olikheter i målsättning eller scenarier per flödeläge samt mindre skillnad med tyngdpunktsområden, fast dessa omfattar samma ämnesområden i stort sätt. Åtgärdsklassificeringarna liknar varandra. I planen för Torneälven är reglering av Torne älv (s. 56) med som en åtgärd med anseliga svårigheter att genomföra. Det ska tilläggas (under titeln genomförbarhet) att i Sverige är Torneälven skyddad mot all vattenkraftsutbyggnad enligt Miljöbalken 4 kap. 6 §. Älven är nämnd som nationalälv (Prop. 1992/93:80) som en del av Sveriges nationella arv och har en särskild plats bland de skyddade älvarna.

Samordning av planer och program inom avrinningsområdet samt förebyggande av översvämningss- och miljöolyckor är några av de centrala syftena i gränsälvsöverenskommelsen från 2010. Kommissionen kan konstatera varken beskrivning av gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige eller dess betydelse i samordning av översvämningssriskhanteringsplaner finns inte med i riskhanteringsplanen för Torneälven. Ytterligare borde i båda planerna den delen i överenskommelsen som riktar sig mot nationella myndigheter och deras uppgifter kompletteras (artikel 4 i överenskommelsen om samarbete).

Gränsälvskommissionen vill betona vikten av att myndigheterna i olika nivåer, lokalt och regionalt på bästa sättet möjliggör förverkligande av överenskommelsen mellan Finland och Sverige genom ökat samarbete och samordning i översvämningssriskplanering och i förverkligande av planerade åtgärder. Sådana gränsöverskridande frågor är bl.a. höjning av den norra skyddsvallen (med i båda planerna) och t.ex. utredning av möjligheter att leda dricksvatten till Haparanda från Torneå nätverk (i Haparandas plan) för att i Haparanda säkerställa tillgången till rent dricksvatten vid översvämning av ytvattentäkten. Det finns anledning att samarbeta för att övervaka reningsverkets möjligheter att upprätthålla funktionen vid översvämningssituation. Reningsverket i Haparanda behandlar avloppsvatten både från Haparanda och Torneå.

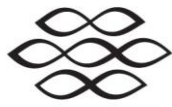
Torneälvens avrinningsdistrikt berörs av lokala utmaningar men även klimatförändringar som enligt prognoserna drabbar nordliga trakter särskilt drastiskt. Till dessa utmaningar borde olika översvämningsskyddåtgärder och beredning på båda sidan gränsen kunna svara på för att skydda människornas hälsa, infrastruktur, natur och miljö.

Med dessa kommentarer tillstyrkar finsk-svenska gränsälvskommissionen förslagen för översvämningsshanteringsplanerna till Torne stad och Haparanda kommun.

Britt-Marie Häggberg
ordförande

Timo Jokelainen
viceordförande

Virve Sallialmi
sekreterare



FINSK-SVENSKA
GRÄNSÄLVSKOMMISSIONEN

FÖR KÄNNEDOM

Miljö- och energidepartementet
Jord- och skogsbruksministeriet
Myndigheten för samhällskydd och beredskap
Haparanda kommun
Torneå stad